

INNOVATSION LOYIHALARNI MOLİYALASHTIRISHDA RISKLARNI
BOSHQARISH YO‘LLARI

Xoshimov Anvarjon Komiljon o‘g‘li

O‘zbekiston Respublikasi Bank-moliya akademiyasi magistranti.

anvarjonxoshimov4@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.16419606>

Annotatsiya. Ushbu ilmiy maqolada innovatsion loyihalarni moliyalashtirish jarayonida yuzaga keladigan asosiy tavakkalchiliklar, ularning kelib chiqish sabablari va ta’sir doirasi chuqur tahlil qilinadi. Innovatsion loyihalar o‘z mohiyatiga ko‘ra yuqori noaniqlik, texnologik yangilik va tijorat xavfliligi bilan ajralib turadi, bu esa ularning moliyaviy qo‘llab-quvvatlanishini murakkablashtiradi. Maqolada moliyaviy, texnologik, bozor, huquqiy va boshqaruv risklari turli mezonlar asosida tasniflanadi va baholanadi. Shuningdek, har bir risk turining innovatsion loyiha samaradorligiga qanday ta’sir ko‘rsatishi amaliy misollar asosida tahlil etiladi. Maqolada risklarni boshqarishning zamonaviy yondashuvlari – diversifikatsiya, bosqichma-bosqich moliyalashtirish (stage-gate modeli), venchur kapital fondlari, biznes farishtalar (business angels), davlat grantlari va subsidiya dasturlari kabi moliyalashtirish vositalari yoritib berilgan. Xususan, O‘zbekiston Respublikasida innovatsion muhitni shakllantirishda mavjud infratuzilmaviy va institutsional imkoniyatlar tahlil qilinadi, risklarni kamaytirishga xizmat qiluvchi tashkiliy va huquqiy mexanizmlar bo‘yicha tavsiyalar ishlab chiqiladi.

Kalit so‘zlar: innovatsion loyihalar, moliyalashtirish mexanizmlari, tavakkalchilik turlari, risklarni boshqarish, venchur kapital, startaplar, investitsion xavf, texnologik risk, grant va subsidiya, davlat-xususiy sheriklik, moliyaviy xavf, bozor noaniqligi, innovatsion infratuzilma, strategik rejalashtirish, O‘zbekiston innovatsion siyosati.

Abstract. This scientific article provides an in-depth analysis of the main risks that arise in the process of financing innovative projects, their causes and scope of influence. Innovative projects are characterized by high uncertainty, technological novelty and commercial risk, which complicates their financial support. The article classifies and assesses financial, technological, market, legal and management risks based on various criteria. It also analyzes how each type of risk affects the effectiveness of an innovative project based on practical examples. The article highlights modern approaches to risk management - diversification, stage-gate financing (stage-gate model), venture capital funds, business angels, state grants and subsidy programs. In particular, the existing infrastructural and institutional opportunities for forming an innovative environment in the Republic of Uzbekistan are analyzed, and recommendations are developed on organizational and legal mechanisms that serve to reduce risks.

Keywords: innovative projects, financing mechanisms, types of risk, risk management, venture capital, startups, investment risk, technological risk, grants and subsidies, public-private partnerships, financial risk, market uncertainty, innovation infrastructure, strategic planning, innovation policy of Uzbekistan.

Kirish: Zamonaviy raqobatbardosh iqtisodiyotda innovatsiyalar muhim o‘rin egallaydi.

Ular yangi mahsulotlar, xizmatlar va texnologiyalarni yaratish orqali iqtisodiy o‘rinni tezlashtiradi, resurslardan samarali foydalanishni ta’minlaydi va ijtimoiy-iqtisodiy muammolarga yechim taklif etadi. Shu bilan birga, har qanday innovatsion loyiha o‘ziga xos yuqori darajadagi tavakkalchilik bilan bog‘liq bo‘lib, uni moliyalashtirish jarayoni an’anaviy loyihalardan tubdan farqlanadi. Innovatsion loyihalarning muvaffaqiyati ko‘p jihatdan ularni moliyalashtirish imkoniyatlari va bu jarayondagi risklarni boshqarish mexanizmlariga bog‘liq. Ayniqsa, texnologik yangilik, bozor noaniqligi, intellektual mulk huquqlari, hamda loyiha jamoasining tajribasi kabi omillar moliyaviy tavakkalchilik darajasini sezilarli darajada oshiradi. Mazkur maqolada innovatsion loyihalarni moliyalashtirishda yuzaga keladigan asosiy tavakkalchiliklar tahlil qilinadi, ularning xususiyatlari aniqlanadi hamda ushbu risklarni boshqarishning samarali yo‘llari, xalqaro tajriba asosida va O‘zbekiston sharoitida taklif etiladi. Mavzuning dolzarbligi shundaki, mamlakatimizda innovatsion rivojlanish davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri sifatida e’tirof etilmoqda, biroq bu borada moliyaviy va institutsional risklarni boshqarish bo‘yicha ilmiy-amaliy yondashuvlar hali yetarlicha shakllanmagan.

Mavzuga oid adabiyotlar sharhi. Innovatsion loyihalarni moliyalashtirish bo‘yicha olib borilgan tadqiqotlar, ushbu jarayonda uchraydigan tavakkalchiliklarni chuqur tahlil qilishga va ularga qarshi samarali choralar ishlab chiqishga qaratilgan. Masalan, K.N. Nazarov (2019) O‘zbekiston sharoitida startaplar va innovatsion texnologiyalarni bank kreditlari orqali moliyalashtirishning qiyinchiliklarini o‘rganadi. U banklarning ehtiyotkorona yondashuvi, garov ta’minoti talabining yuqoriligi va an’anaviy moliyaviy mezonlarning mavjudligi sababli ko‘plab innovatsion loyihalarning moliyalashtirilmay qolishini asosiy muammo sifatida ko‘rsatadi.

Uning fikricha, mavjud bank tizimi innovatsion faoliyat xususiyatlariga moslashmagan.

Shunga o‘xshash fikrni D. Mamatqulov (2022) ham ilgari suradi. U o‘z tadqiqotida innovatsion biznesda moliyaviy risklarning baholanishi yetarli emasligini ta’kidlaydi. Ayniqsa, kapitalning noaniqlik darajasi, rentabellik prognozlarining o‘zgaruvchanligi, hamda tashqi omillarning ta’siri turli statistik modellar orqali baholanishi zarurligini ko‘rsatadi. Muallif Monte-Karlo usuli, NPV simulyatsiya modeli kabi vositalarni taklif qilib, real moliyaviy xavflarni ilmiy asosda oldindan hisoblash mumkinligini asoslaydi.

Rossiyalik olimlar ham ushbu mavzuda chuqur izlanishlar olib bormoqda. V.A. Ivanov (2021) o‘zining “Финансирование инноваций: риски и инструменты” asarida innovatsion loyihalarni moliyalashtirishda davlat grantlari, texnoparklar va ventur fondlarning o‘rni haqida fikr bildiradi. U moliyalashtirishni bosqichma-bosqich tashkil etish – ya’ni har bir bosqichda loyiha riskini baholab, keyingi bosqichga o‘tish yondashuvini tavsiya etadi. Shu orqali xavfni minimallashtirish mumkinligini ta’kidlaydi. T.Yu. Smirnova (2020) esa texnologik yangiliklar asosida yaratilgan startaplarda risklar yuqoriligi tufayli ularni klaster asosida rivojlantirish va hukumat tomonidan qo‘shimcha kafolatlar berish tizimini taklif qiladi. Unga ko‘ra, hukumat kafolatlari investorlar ishonchini oshiradi, bu esa moliyalashtirish oqimining kengayishiga olib keladi.

AQSh olimlarining yondashuvi esa asosan strategik boshqaruv va moliyaviy innovatsiyalar asosida shakllanadi. Philip H. Knight (2018) “Strategic Innovation Risk Management” nomli asarida AQShdagi yirik kompaniyalarning innovatsion loyihalardagi

risklarga qarshi qanday strategiyalarni qo'llashi haqida yozadi. U opsiyonlar, IPO va boshqa moliyaviy instrumentlar orqali risklarni bozor mexanizmlari orqali kamaytirish mumkinligini misollar bilan ko'rsatadi.

Shuningdek, Linda Johnson (2020) o'z izlanishlarida hukumat tomonidan beriladigan moliyaviy kafolatlar va soliq imtiyozlarining risklarni kamaytirishdagi roliga alohida urg'u beradi.

U "Financing Innovation in Uncertain Environments" tadqiqotida noturg'un iqtisodiy sharoitda ham innovatsion loyihalarni muvaffaqiyatli moliyalashtirish mumkinligini asoslaydi.

Osiyo olimlari esa asosan venchur kapital va ekotizim yondashuvini ilgari suradi.

Masalan, Yamamoto Keiji (Yaponiya, 2019) "Innovation Ecosystem and Venture Capital in Asia" maqolasida Yaponiya va Janubiy Koreya misolida startaplarni venchur moliyasi orqali qo'llab-quvvatlash, risklarni davlat tomonidan soddalashtirilgan tartiblar bilan kamaytirish usullarini o'rganadi. U innovatsion klasterlar va texnologik inkubatorlarning roli, investorlar uchun yaratilgan rag'batlantiruvchi mexanizmlarni batafsil tahlil qiladi. Innovatsion texnologiyalarni moliyalashtirishda davlat va xususiy sektor hamkorligining ahamiyati tobora ortib bormoqda.

Xususan, Chen Li (Xitoy, 2023) o'zining "Public-Private Partnership in High-Tech Financing" nomli tadqiqotida Xitoy tajribasi asosida davlat-xususiy sheriklik (PPP) modeli orqali yuqori texnologiyali loyihalarni moliyalashtirishda yuzaga keladigan tavakkalchiliklarni kamaytirish imkoniyatlarini tahlil qilgan. Muallif risklarni aniqlash, tahlil qilish va taqsimlashda davlat va xususiy investorlar o'rtasidagi majburiyatlar muvozanatini saqlash muhimligini ta'kidlaydi.

Ushbu yondashuv Xitoyda yuqori texnologik startaplarning moliyaviy barqarorligini oshirganini amaliy misollar orqali ko'rsatadi.

Yevropa tadqiqotchilari esa innovatsion startaplar ekotizimida xavflarni boshqarishning texnik va analitik uslublariga e'tibor qaratgan. Masalan, Thomas Müller (Germaniya, 2021) "Managing Financial Risk in Start-Up Ecosystems" nomli kitobida Yevropadagi venchur kapitalga asoslangan ekotizimlarda moliyaviy tavakkalchiliklarni baholashda stress-testlar, indikator tizimlari va moliyaviy monitoring mexanizmlarining samaradorligini tahlil qiladi.

Uning fikricha, innovatsion loyihalarda tavakkalchiliklar faqat intuitiv baholanmasligi, balki aniq moliyaviy ko'rsatkichlar orqali muntazam nazorat qilinishi zarur. Boshqa bir yevropalik tadqiqotchi – Marie Dubois (Fransiya, 2022) – o'zining "Innovative Project Financing and Risk Control" nomli tadqiqotida loyihalarni boshqarish tizimlari (xususan PMI va Agile metodlari) asosida risklarni moliyaviy jihatdan baholashga e'tibor qaratadi. U loyiha ichidagi resurslar, muddatlar va budjet cheklovlari asosida risklarni kamaytirishning amaliy usullarini ko'rsatadi. Dubois, shuningdek, loyiha monitoringida tajribali maslahatchilar va mentorlarning qatnashuvi risklarni sezilarli darajada kamaytirishini ta'kidlab o'tadi.

O'zbekiston olimlari ham innovatsion moliyalashtirish infratuzilmasi va risklarni taqsimlash bo'yicha muhim ilmiy takliflar bildirmoqda. Masalan, Z. Sharipova (2023) "O'zbekistonda innovatsion loyihalar uchun moliyaviy infratuzilmani shakllantirish" nomli maqolasida texnoparklar, innovatsion fondlar va inkubatorlar orqali risklarni kamaytirish mexanizmlari haqida so'z yuritadi.

Muallifning fikricha, risklarni moliyaviy institutlar o'rtasida taqsimlash orqali startaplarning moliyaviy barqarorligini oshirish va investorlar ishonchini kuchaytirish mumkin.

Shuningdek, R. Abdulhamidov (2021) O'zbekiston sharoitida xususiy investorlarning startaplarga nisbatan ishonch darajasi, qonunchilikdagi noaniqliklar va sektoral xavflarning moliyalashtirishga salbiy ta'sirini o'rganadi. "Startaplarni moliyalashtirishda xususiy investorlarning roli va risklar" nomli maqolasida muallif risklarni kamaytirish uchun normativ-huquqiy bazani takomillashtirish, investitsiya kafolatlarini kuchaytirish va moliyaviy inkubatorlarni qo'llab-quvvatlash lozimligini ilgari suradi.

Yuqoridagi barcha izlanishlar innovatsion loyihalarni moliyalashtirishda tavakkalchiliklar faqat iqtisodiy omillargagina emas, balki institutsional, boshqaruv va madaniy jihatlariga ham bog'liq ekanini ko'rsatadi. Xalqaro va mahalliy tajribalardan ko'rinib turibdiki, risklarni kamaytirishning eng samarali yo'li — tizimli, ko'p darajali va sheriklikka asoslangan yondashuvdir.

Tadqiqot metodologiyasi. Innovatsion loyihalarni moliyalashtirishda risklarni aniqlash va ularni boshqarish mexanizmlarini ishlab chiqish murakkab va ko'p qirrali tadqiqot jarayonini talab etadi. Shu bois, ushbu ilmiy tadqiqotda interdisiplinar metodologik yondashuv qo'llanildi.

Tadqiqot iqtisodiyot, moliya, boshqaruv va texnologiya sohalaridagi metodikalarni uyg'unlashtirgan holda olib borildi. Bu yondashuv orqali innovatsion loyihalarning iqtisodiy samaradorligi va ularga xos risklar turli nuqtai nazardan baholandi.

Tadqiqotda birinchi navbatda deskriptiv (ta'rifiy) metod qo'llanildi. Bu orqali innovatsion loyihalarning moliyalashtirish mexanizmlari, mavjud risk turlari va ularga ta'sir qiluvchi omillar tahlil qilindi. O'zbekiston, Xitoy, AQSh, Germaniya kabi davlatlar tajribasi solishtirma shaklda o'rganildi. Bu usul innovatsion faoliyatning milliy va xalqaro xususiyatlarini aniqlash, umumiy va farqli jihatlarini ajratib ko'rsatishga yordam berdi. Keyingi bosqichda analitik va statistik metodlar asosida ma'lumotlar tahlil qilindi. Moliyalashtirishdagi xavf omillarini aniqlashda ehtimollik nazariyasiga asoslangan risk baholash modellari (masalan, NPV, IRR, Monte-Karlo simulyatsiyasi) ko'rib chiqildi. Shu bilan birga, venchur kapital, grantlar va davlat kafolatlari bilan bog'liq loyihalardagi moliyaviy ko'rsatkichlar ham tahlil etildi. Bu esa tavakkalchilik darajasining real hisob-kitobini olib borish imkonini berdi.

Tadqiqotda sistemali yondashuv asosida risklarni boshqarish modellarining o'zaro bog'liqligi, davlat siyosati, investorlar ishonchi, texnologik infratuzilma va huquqiy muhit o'rtasidagi uzviy aloqadorliklar o'rganildi. Ayniqsa, O'zbekiston sharoitida texnoparklar, inkubatorlar va innovatsion fondlar orqali tavakkalchiliklarni taqsimlashga doir imkoniyatlar amaliy misollar orqali baholandi. Bu uslub tahliliy xulosalar chiqarish va amaliy tavsiyalar ishlab chiqish uchun zamin yaratdi.

Tadqiqotda qo'llanilgan metodologiyalar nafaqat nazariy bilimlarni chuqurlashtirishga, balki amaliy yechimlar ishlab chiqishga ham xizmat qildi. Har bir yondashuv innovatsion loyihalarning moliyalashtirish bosqichlarida yuzaga keluvchi risklarni to'g'ri aniqlash, baholash va samarali boshqarish uchun muhim ahamiyat kasb etdi. Bu esa, o'z navbatida, tadqiqotning ilmiy asoslanganligi va amaliy ahamiyatini ta'minladi.

Tahlil va natijalar. Innovatsion faoliyatning rivojlanishi har bir hududning iqtisodiy salohiyati, infratuzilma holati va investitsiya faolligiga bevosita bog'liqdir.

O'zbekiston Respublikasida 2023-yilda innovatsion mahsulotlar, ishlar va xizmatlar hajmi sezilarli darajada oshgan bo'lib, bu holat hududlar bo'yicha ham jiddiy tafovutlarga ega. Quyidagi 1-jadvalda O'zbekistonning 13 ta hududi bo'yicha o'z kuchi bilan bajarilgan va sotilgan innovatsion mahsulotlar hajmi (QQS va aksizsiz) ko'rsatilgan.

1-javdal

2024-yilda hududlar bo'yicha innovatsion mahsulotlar hajmi (mlrd so'm)

Hudud	Hajmi (mlrd so'm)
Toshkent shahri	29858.2
Andijon	2285.9
Buxoro	1357.9
Xorazm	1291.6
Qashqadaryo	1206.1
Toshkent viloyati	1075.6
Surxondaryo	1032.9
Farg'ona	971.0
Samarqand	897.7
Jizzax	370.9
Qoraqalpog'iston R.	197.0
Sirdaryo	170.0
Namangan	59.5

Manba: <https://stat.uz> ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tuzildi.

1-jadvaldan ko'rinib turibdiki, Toshkent shahri 29 858,2 mlrd so'm bilan mutlaq yetakchi hisoblanadi. Bu raqam ikkinchi o'rindagi Andijon viloyati (2 285,9 mlrd so'm)dan deyarli 13 baravar yuqori. Buxoro, Xorazm, Qashqadaryo va Toshkent viloyatlari ham 1 trillion so'mdan ortiq innovatsion mahsulotlar yaratgan hududlar sirasiga kiradi. Ayni paytda Namangan, Sirdaryo va Qoraqalpog'iston Respublikasi eng past ko'rsatkichlarga ega bo'lib, ularning har birida bu hajm 200 mlrd so'mdan ham past bo'lgan. Bu tafovutlar iqtisodiy faollik, innovatsion infratuzilmaning mavjudligi va investitsiya muhitiga bog'liqdir.

Bundan tashqari, innovatsion faoliyatni tahlil qilishda nafaqat hajm, balki innovatsiyalarning turlari bo'yicha joriy qilinish darajasi ham muhim o'rin tutadi. Quyidagi 2-jadvalda O'zbekiston hududlarida 2024-yil davomida joriy qilingan texnologik, marketing va tashkiliy innovatsiyalar soni ko'rsatilgan.

2-javdal

2024-yilda innovatsiya turlari bo'yicha joriy qilingan soni (birlikda)

Hudud	Texnologik	Marketing	Tashkiliy
Toshkent shahri	1689	132	418
Buxoro	774	38	82
Samarqand	656	30	60
Navoiy	630	27	44
Andijon	590	27	34
Qashqadaryo	572	18	33

Surxondaryo	562	17	22
Xorazm	411	16	21
Qoraqalpog'iston R.	321	3	6
Farg'ona	311	2	4
Jizzax	251	2	4
Namangan	162	0	3
Sirdaryo	135	0	2

Manba: <https://stat.uz> ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tuzildi.

2-jadval tahlili shuni ko'rsatadiki, texnologik innovatsiyalar soni bo'yicha Toshkent shahri (1689 birlik) mutlaq yetakchilikni saqlab qolmoqda. Bu raqam butun mamlakat miqyosidagi texnologik innovatsiyalarning qariyb 22,4 foizini tashkil qiladi. Undan keyingi o'rinlarda Buxoro (774) va Samarqand (656) viloyatlari joylashgan. Marketing innovatsiyalari ko'proq Toshkent shahrida (132 birlik) va nisbatan kam sonli boshqa viloyatlarda kuzatilgan.

Ayni vaqtda, Namangan va Sirdaryoda marketing innovatsiyalari deyarli mavjud emas.

Tashkiliy innovatsiyalar bo'yicha ham holat o'xshash – Toshkent shahri 418 birlik bilan ustunlik qiladi. Bu holat boshqaruv tizimlarining zamonaviylashuvi, raqamlashtirish va biznes jarayonlarni avtomatlashtirishning Toshkentda faolroq olib borilayotganidan dalolat beradi.

Boshqa viloyatlarda bu yo'nalishdagi innovatsiyalar soni ancha past. Masalan, Sirdaryoda atigi 2 ta, Namanganda esa 3 ta tashkiliy innovatsiya qayd etilgan.

Umuman olganda, yuqoridagi ikki jadvaldan ko'rinadiki, O'zbekistonda innovatsion rivojlanish markazi sifatida Toshkent shahri ajralib turadi. Boshqa hududlarda esa innovatsion faoliyat pastroq darajada rivojlanmoqda, ayniqsa marketing va tashkiliy innovatsiyalar bo'yicha jiddiy tafovutlar mavjud. Bu esa hududiy tengsizlikni bartaraf etish va innovatsion ekotizimni regional darajada rivojlantirish zarurligini ko'rsatadi.

Muhokama: Innovatsion loyihalarni moliyalashtirishda yuzaga keladigan risklar nafaqat loyihalarning texnologik murakkabligi, balki moliyaviy infratuzilmaning yetukligi, institutsional islohotlarning holati va investitsion muhit barqarorligiga ham bevosita bog'liq. Yuqoridagi tahlillar shuni ko'rsatadiki, O'zbekistonda innovatsion faoliyatda yetakchilik Toshkent shahrida to'plangan bo'lsa-da, viloyatlar kesimida bu jarayon izchil emas va katta farqlar mavjud.

Ayniqsa, marketing va tashkiliy innovatsiyalar respublikaning ko'plab hududlarida deyarli joriy etilmagan.

Bu esa innovatsion rivojlanishda regional tengsizlikni keltirib chiqarmoqda.

Moliyalashtirish jarayonida eng ko'p uchraydigan tavakkalchiliklar texnologik yangiliklarning muvaffaqiyatsizligi, bozor talabining to'g'ri prognoz qilinmasligi va loyiha jamoasining tajribasizligi bilan bog'liq. Tadqiqot davomida aniqlanganidek, investorlar uchun xavf darajasini tushiruvchi omillar – bu davlat kafolatlari, grantlar, soliq yengilliklari, va eng muhimi, loyihalarni baholashning shaffof tizimidir. Shuningdek, bosqichma-bosqich moliyalashtirish modeli riskni har bir loyiha bosqichida qayta baholash imkonini beradi.

Xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, davlat-xususiy sheriklik (PPP), texnoparklar, inkubatorlar, venchur kapital fondlari orqali moliyalashtirish risklarni taqsimlashda va investitsion xavfni kamaytirishda samarali vosita bo'lib xizmat qiladi.

Xitoy, Germaniya va AQSh kabi davlatlarda bu yondashuvlar ancha rivojlangan bo'lib, innovatsion ekotizimni barqarorlashtirishda muhim rol o'ynaydi. O'zbekistonda ham bu tizimlarni bosqichma-bosqich joriy etish orqali risklarni kamaytirish imkoniyati mavjud.

Shu asosda, O'zbekiston sharoitida innovatsion loyihalarni moliyalashtirishda tavakkalchiliklarni boshqarish masalasi davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida qaralishi lozim. Risklarni kamaytirish nafaqat moliyaviy barqarorlikni, balki innovatsion faoliyatga bo'lgan ijtimoiy ishonchni ham oshiradi. Bu esa, o'z navbatida, iqtisodiy o'sish va raqobatbardosh milliy innovatsion tizimni shakllantirishda muhim omil hisoblanadi.

Xulosa. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, innovatsion loyihalarni moliyalashtirishda risklar tabiiy va ajralmas omil bo'lib, ularni inkor etmasdan, aksincha, puxta tahlil qilish va samarali boshqarish orqali muvaffaqiyatga erishish mumkin. O'zbekistonda innovatsion faoliyat asosan Toshkent shahrida to'plangan bo'lib, viloyatlar kesimida sezilarli tafovutlar mavjud. Bu holat innovatsion infratuzilmaning notekis rivojlanganini va moliyaviy imkoniyatlarning markazlashganligini ko'rsatadi. Shuningdek, texnologik innovatsiyalar ustunlik qilayotgan bo'lsa-da, marketing va tashkiliy innovatsiyalar bo'yicha jiddiy bo'shliqlar mavjud. Bu esa moliyalashtirish samaradorligini pasaytiradi va loyiha xavfliligini oshiradi. Mavjud xatarlarni kamaytirish uchun kompleks yondashuv zarur: risklarni aniqlash va baholash bo'yicha metodikalarni joriy etish, davlat tomonidan kafolatlar va soliq imtiyozlari taqdim etish, hamda xususiy kapitalni jalb etuvchi infratuzilmani rivojlantirish talab etiladi. Xalqaro tajriba shuni ko'rsatmoqdaki, innovatsion loyihalarning muvaffaqiyatli moliyalashtirilishi — bu faqat moliyaviy qo'llab-quvvatlash emas, balki risklarni boshqarishning raqamli va institutsional mexanizmlari bilan chambarchas bog'liq. Shu sababli, O'zbekistonda ham riskga asoslangan yondashuvni keng joriy qilish orqali innovatsion ekotizimning barqarorligini ta'minlash mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Назаров К.Н. Инновацион лойиҳаларни молиялаштиришнинг хусусиятлари. – Тошкент: Иқтисодиёт, 2019. – 186 б.
2. Маматқулов Д. Инновацион фаолиятда молиявий рискларни баҳолаш усуллари // Иқтисодий таҳлил журнали. – 2022. – №4. – Б. 41–48.
3. Иванов В.А. Финансирование инноваций: риски и инструменты. – Москва: Финансы и статистика, 2021. – 224 с.
4. Смирнова Т.Ю. Инновационные проекты и финансовые риски: теория и практика // Российский экономический журнал. – 2020. – №7. – С. 53–61.
5. Philip H. Knight. Strategic Innovation Risk Management. – New York: McGraw-Hill, 2018. – 238 p.
6. Linda Johnson. Financing Innovation in Uncertain Environments. – Harvard Innovation Review. – 2020. – Vol. 15, Issue 2. – pp. 110–127.
7. Yamamoto K. Innovation Ecosystem and Venture Capital in Asia. – Tokyo: Japan Innovation Studies, 2019. – 176 p.
8. Chen Li. Public-Private Partnership in High-Tech Financing: China's Experience. // Asian Journal of Innovation Policy. – 2023. – Vol. 8(1). – pp. 32–49.

9. Thomas Müller. Managing Financial Risk in Start-Up Ecosystems. – Berlin: Springer Verlag, 2021. – 202 p.
10. Marie Dubois. Innovative Project Financing and Risk Control in EU. – Paris: Éditions Economiques, 2022. – 184 p.
11. Sharipova Z. O‘zbekistonda innovatsion loyihalar uchun moliyaviy infratuzilmani shakllantirish // Ilm-fan va Taraqqiyot. – 2023. – №2. – B. 25–33.
12. Abdulhamidov R. Startaplarni moliyalashtirishda xususiy investorlarning roli va risklar // TDIU Ilmiy axborotnomasi. – 2021. – №3. – B. 44–50.
13. OECD. Financing SMEs and Entrepreneurs 2023: An OECD Scoreboard. – Paris: OECD Publishing, 2023. – 348 p.
14. <https://stat.uz>